

Var sorgarleikurinn bert ein ávaring?

1. partur

Hóþdráp í Vilnius meðan Gorbátjov svav

- Eingin vildi taka ábyrgðina, tá sovjettiski herurinn í januarmánaða gjörði seg inn á sprettandi demokratiíð í Litavía. Gorbátjov umbar seg og segði at hann svav.

Vit hava fingið fatur á eini frágreiðing um hesar syndarligu tilburðir. 15 fólk vórðu dripin og 164 særð. Frágreiðingin hevur Regina Stadalnikaite, programleiðari í Litavísku sjónvarpinum skrivað. Viðmerkjast skal, at hetta er skrivað stutt eftir tilburðirnar, so ruðuleikin, ið nú valdar, verður ikki umrøddur:

Týsdagur, 8. januar 1991. Tíðliga á morgni túsja fólk saman framman fyri tjóðartingsbygninginum í Litavía. "Príshækkar" er evnið á skránni í tinginum í dag. Viðurskiptini eru spent. Klokkan 10.00 fer mannamúgvann yvir til útgongdina. Nøkur uppøst mótmælistólk royna at berjast sær veg inn í bygningin. Vatnkanónir verða vendar móti mannamúgvuni fyri at "køla" stemningin. Royningin eydnast ikki hesuferð. Inni í tjóðartingsbygninginum royna einir hundrad tjóðartingslimir at gera lógina um príshækkana til einkis.

Tíðindi koma við jøvnum millumbilum út til ta uppøstu mannamúgvuna. Viðurskiptini gerast alsamt meiri spent. Tann rasandi mannamúgvann noktar at vera køld niður, sjálvst av teirra egna leiðarum. Viðurskiptini lætna ikki fyrr enn sjálvur Vytautas Landsbergis tekur til orða fyri mannamúgvuni.

Søki frið - finnið frið

"- Vit eru noydd at tosa um viðurskiptini og viðgera tey gjølla. Greitt er, at vit mugu kunna tykkum meira og betur og hetta krevja vit av stjórnini. Eg biði tykkum um frið. Eg biði tykkum um at stóla upp á opinleika og ærligheit. Eg biði tykkum um frið millum lúgvur so skulu vit finna henda frið."

Sama dag leggur stjórnin frá sær. Ein av teimum trimum varðformonnum í tjóðartinginum, Kazimieras Motika, segði hetta um støðuna:

"- Vit hava frætt tey tíðindi í dag, at í Jonava og øðrum Litaviskum býum eru ungðómar byrjaðir at savnast í bólkum. Eg biði borgarar í Vilnius og øðrum býum í Litavía um ikki at falla í fátt. Í dag var tað bert ein roynd. Tey tjóðingarmestu stigini verða tikin komandi dagar."

Herurinn blandar seg

Mikudagur, 9. januar 1991. Teir næstu dagarinnir prógva, at óttin hjá Kazimieras, tjóðartingslimi, var væl grundaður. Sovjettiski herurinn er farin at blanda seg uppí. Seks stríðsvagnar, sum eru til reiðar til bardaga, hava umringað sjónvarpsbygningin, hagani Litavísku sjónvarpið sendir. Samstundis verða gøturnar í Vilnius, Kaunas og øðrum býum fyltar við hernaðarligum akførum - tanks, stríðsvagnar, og lastbilar við vápnadum hermonnum.

Avleiðingarnar av hesum síggjast skjótt. Í Kaunas blokerar eitt hernaðarakraft vegin og ferir hetta við sær, at ein bilur, við tveimum familjum, koyrir inn undir akfarið. Ein kvinna doyir á staðnum, maðurin doyir nakrar fáar minuttir eftir. Tvey onnur av ferðafólkunum eru álvarsliga skadd.

Í Vilnius koyrdi eitt tank á ein lastbil. Bilførarin og eitt ferðafólk verða álvarsliga skadd. Eitt egnavitið segði: "Hasi tanksini koyrdu beint fram og ignoreradu allar ferðslureglur. Koyrdu í skeivari síðu, rendi á ein lastbil og avleiðingarnar eru ræðu ligar."

Litavísku fólk ið vil hava kommunistiska okið av sær.

"Vónandi fara børn okkara at uppliva sama frælsi, sum foreldur okkara upplivdu fyri annan heimsbardaga," er ynski hjá fleiri litavini í dag. Á myndini sæst ein alvápnaður sovjetiskur hermaður

Góðtaka ikki álópið í 1940

Hósdagur, 10. januar 1991. Klokkan 10. Á flogvøllinum í Vilnius fara tey í verkfall. Hóast tjóðartingið vrakadi uppskotið um príshækkar, eru fleir fyrirkur í Vilnius, sum beinleiðis hoyra undir Sovjettssamveldið, farnar í verkfall kortini. Verk-

falsfólkið krevur at tjóðartingið leggur frá sær. Tað sær nú út sum, um hettar er byrjanin til eina væl tilrættislagda politiska ætlan. Hetta verður váttad av einum ultimatum, frá Michail Gorbátjov til tað "non-exit Supreme Soviet of the Lithuanian SSR."

Vytautas Landsbergis: "Sovjettiski forsætisráðharrin krevur at ovasta sovjetin í Lýðveldinum Litavía alt fyrri eitt viðurkennur, sum gyltu er í Litavía, stjórnskipanina fyri USSR. Hettar er eitt treytarlest krav sum ovasta sovjetin í Litavía ikki vil góðtaka. Hon vil heldur ikki góðtaka, ella legalisera, hertøkuna og álópið, sum var framt í 1940, sum um hevði hon gloymt at onnur kongressin av USSR people's deputies fordømdi politikkinn hjá USSR tá."

Verjið Tjóðartingið!

Sama dagin vaks herurinn um virksemd. Vápnadar deildir lögdu kósina móti verjumálaráðnum. Um náttuna hertóku deildir høvuds jarnbreytarstøðina. 35 tok við 20.000 ferðafólkum sleppa ongan veg. Eitt tok er við børnum frá Tjernobyl, sum hava verið og ferðast. Myndugleikarnir í Vilnius veita fólkunum mat og aðra neyðutgerð. Borgarstjórn kemur á staðið: "Tokini eru tarnað, tá hernaðarakraft standa á jarnbreytini."

Dagurin minnir um várið 1990, tá harðskapurinn frá sovjettiska herinum byrjaði, tá teir hertóku bygningar. Allastaðni úr landinum komu áheitanir til forsetan fyri tjóðartinginum at koma til tjóðartingsbygningin. Fólk komu allastaðni frá

fyrri at verja teirra tjóðarting.

Ætlað kvett

Í einum av bygningunum hjá aðalstjórnini hjá Litavísku kommunistaflokkinum, sum var hertikin síðsta summar, sigur leiðarin fyri CPSU í Litavía, Jupas Jarmalavichius, at ein tjóðskaparlig frelsunnarnend er sett á stovn, sum ætlar at taka valdið. Hesin "leiðarin fyri Litavísku tjóðini" noktar at úttala seg til tíðinda-fólk, sum hoyra til nevndina. Tað gerst nú greitt, at CPSU í Litavía arbeiðir saman við herinum.

Júst sum Prag í 1968

Fríggjadagur 11. januar 1991: Sovjettisku herdeildirnar halda fram og økja nú virksemd. Vápn-